

successor eorum ^a factus es. Illi enim pleni Spiritu A
Dei, et in glorioso martyrio constituti, dandam esse
lapsis pacem consueverunt, et Poenitentia acta fructum
communicationis et pacis negandam non esse litteris
suis signaverunt; quam rem omnes omnino ubique
censuimus. Neque enim poterat esse apud nos sensus
diversus, in quibus unus esset spiritus ^b: et ideo

manifestum est eum Spiritus sancti veritatem eum
ceteris non tenere, quem videmus diversa sentire.
Significat plane nobis quis in locum Marciani Arelate
fuerit substitutus, ut sciamus ad quem fratres nostros
dirigere et cui scribere debeamus. Opto te, frater
charissime, semper bene valere.

LECTIONES VARIANTES.

^a Successor eis Ver.^b Unus est Spiritus Ver.

VARIORUM NOTÆ.

ab antiquis scriptoribus ecclesiasticis, et ipsi quoque
Romani pontifices se vocarunt vicarios apostolorum
Petri et Pauli et vicarios apostolicæ Sedis. Vide notas
nostras ad Agobardum, pag. 115, et ad Lupum Ferrarionem,
pag. 425, et tom. II *Cupitularium*, pag. 1285.

BALUZ.

Neque poterat sensus diversus. Et tamen postea di-
versus inter Cyprianum et Stephanum sensus fuit in
causa Baptismi hæreticorum. Hieronymus in Epistola
ad Ctesiphontem adversus Pelagianos: *Nec fieri potest*

ut diversus sit eorum exitus quorum est una sententia.
Cicero in II Philippica: *Te miror, Antoni, eorum exitum
non pertimescere quorum facta imitere.* BALUZ.

Marciani. Hunc et communione privatum et a sede
sua dejectum fuisse colligitur e veteribus Arelatensis
ecclesiæ diptychis a Mabillonio nostro *Annal.* tom. III,
pag. 452, editis. In his certe nomen ejus, non secus
atque Saturnini Arianorum antesignani, cujus fraude
ac nequitia Hilarius Pictavensis episcopus in exilium
actus est, minime comparet. COUSTANT.

APPENDIX.

EPISTOLÆ DECRETALES S. STEPHANO ADSCRIPTÆ.

EPISTOLA I STEPHANI PAPÆ I AD HILARUM
EPISCOPUM.

ARGUMENTUM. — *Qui sint infames, et qui ad gradus ec-*
clesiasticos vel ad accusationem non sint admittendi;
et de vestimentis ministrorum, ut sacrata sint.

I. Qui sint infames, vel qui ad gradus ecclesiasti-
cos, sive ad accusationem non sunt admittendi.

II. De reverentia præpositis exhibenda.

III. De vestimentis ecclesiasticis.

DILECTISSIMO FRATRI ATQUE FAMILIARI AMICO HILARIO,
STEPHANUS EPISCOPUS, INTIMÆ CHARITATIS SALUTEM.

Quamquam spem (S. Leo, *epist.* 46) dilectionem
tuam ad omne opus bonum esse devotam, tamen pro
familiaritate, qua nobis conjunctus esse cognoscere, ut
tua efficacior fiat industria, congruum nobis visum est
has fraternitatis litteras tuæ dilectioni debere dirigere.
Monemus te, frater charissime, semper in bonis manere,
et a malis cavere; cum bonis et rectæ fidei ac sanctæ
conversationi hominibus assidue esse, et a perversis,
ac fratrum insidialioribus, nisi ut eos convertas,
et ad concordiam redeas, separari; quoniam, ut
ait Apostolus, *corrumpunt bonos mores colloquia mala*
(I Cor. xv). Et ipsa per se Veritas dicit: *Si oculus
tuus scandalizaverit te, erue eum et projice abs te.*
*Et si manus tua scandalizaverit te, abscinde eam, et
projice abs te. Similiter et de pede agendum est, quia
melius est tibi, lusum aut claudum intrare in regnum
cælorum, quam duos oculos, aut duas manus, aut duos
pedes habentem mitti in gehennam ignis* (Math. xviii;
Marc. ix). Et in Ecclesiastico invenitur libro: *In bonis
viri inimici illius: In tristitia vero et in malitia illius*

amicus agnitus est. In labiis suis indulcat inimicus, et in
corde suo insidiatur, ut subvertat te in fossam. Et qui te-
tigerit plebem, inquinabitur ab ea. Et qui communicaverit
superbo, induetur superbia. Pondus super se tollit,
qui honestiori se communicat. Dittori te ne fueris so-
cius. Quid communicabit cacabus ad ostiam? Quando
se colliserint, confringetur. Dives injusteaget et fre-
met, pauper autem læsus tacebit. Si largitus fueris,
assumet te; et si non habueris, derelinquet te. Si
habet, convivet tecum, et evacuat te, et ipse non
dolebit super te; si necessarius illi fueris, supplan-
tabit te, et subridens spem dabit, narrans tibi bona,
et dicit: Quid opus est tibi? Et confundet te in
cibus suis, donec te exinaniat bis et ter; et in novissimo
deridebit te. Postea videns, derelinquet te, et caput
suum movebit ad te. Humiliare Deo, et exspecta manus
ejus. Attende, ne seductus ^d in stultitia humiliaris.
Noli esse humilis in sapientia tua, ne, humiliatus, in
stultitiam seducaris. Advocatus a potentiore, disce-
de: ex hoc enim viagia te advocabit. Ne improbus sis,
ne impingaris, et ne longe sis ab eo, ^e et eas in obli-
vionem. Ne retineas ex ^f æquo loqui cum illo, et ne
credas multis verbis illius. Ex multa enim loquela ten-
tabit te, et subridens interrogabit te de absconditis tuis.
Inimilis animus illius conservabit verba tua, et non par-
cet de malitia et de vinculis. Cave tibi, et attende
diligenter auditui tuo, quoniam cum subversione tua
ambulas. Audiens vero illa quasi in somnis, vive et
vigilabis. Omni vita tua dilige Deum, et invoca illum
in salute tua. Omne animal diligit simile sibi, sic et
omnis homo proximum sibi. Omnis caro ad similem

LECTIONES VARIANTES.

^c Al. induet superbiam.^d Al. stultitiam.^e Al. ne.^f Fort. æquo, ut in vulgata vers.

VARIORUM NOTÆ.

{ EPISTOLA. Hæc et sequens, non]secus ac præcedentes, adulterinæ viris cruditis consentur.

sibi ^a conjungitur, et omnis homo simili sibi ^b sociatur. A (Proclus ad Dominum Hadr. coll. cap. xvii), maleficos, veneficos, adulteros, de bellis fugientes, et qui indigna sibi petunt loca tenere, aut facultates Ecclesiæ abstrahunt injuste, et qui (Anianus in const. viii, tit. xxxix, libri ix. Cod. Theod.) fratres calumniantur aut accusant, et non probant; vel qui contra innocentes principum animos ad iracundiam (Cod. Theod. lib. ix, tit. 1, cap. xi. Hadr. coll. xlviii) provocant; et omnes anathematizatos, vel pro suis sceleribus ab Ecclesia pulsos, et omnes quos ecclesiasticæ (Anianus, const. iii, tit. xxxix, libri ix, Cod. Theod.) vel sæculi leges infames pronuntiant. Hos vero non (Hadr. coll. cxix) ad sacros Ordines licet promovere, nec servos ^d ante legitimam libertatem, nec pœnitentes, nec bigamos, nec eos qui curiæ deserviunt, vel qui non sunt integri corpore, aut sanam non habent mentem vel intellectum, aut inobedientes sanctorum decretis existunt, aut furiosi manifestantur: hi omnes nec ad sacros gradus debent provehi nec isti, nec liberti, neque suspecti; nec rectam fidem vel dignam conversationem non habentes, summos sacerdotes possunt accusare.

B I. Quod vero consulisti Sedem apostolicam, qui sunt infames, aut qui ad gradus ecclesiasticos non sunt admittendi, et nosse te credimus, et pro auctoritate Sedis apostolicæ te informare non denegamus. Infames autem esse eas personas dicimus quæ pro aliqua culpa notantur infamia (6, q. 1; et in Decret. Ivo. lib. iv), id est omnes qui christianæ legis normam abjiciunt, et statuta ecclesiastica contemnunt; similiter fures, sacrilegos, et omnes capitalibus criminibus irretitos; sepulchrorum quoque violatores, et Apostolorum atque successorum eorum, reliquorumque patrum statuta libenter violantes, et omnes qui adversus patres (Anianus in sent. Pauli libri 1, tit. ii, const. ii, tit. xxxix. Cod. Theod.) armantur, qui in omni mundo infamia notantur. Similiter et incestuosos, homicidas perjuros, raptos

C II. Sed et qualiter obedientia (S. Greg. Epist. x, lib. iv) vel reverentia sit præpositis exhibenda, ex tuis quoque subjectis ipse non ambigis. In qua re valde et utile, si id, quod disciplinæ vigor imponit, nullo cogente, humilitas laudanda servaverit (Idem epist. xxxiv, ejusdem libri). Omnipotens Deus, in cujus manu sunt omnia, de quo scriptum est: *Non est sapientia, non est consilium contra Dominum* (Prov. xxviii), ipse te, tuosque, et divina et apostolicæ Sedis instituta illibata servare, et nos atque omnes fideles ad potiora semper conscendere, et de die in diem deteriora cavere, et meliora ac Deo placita sectari atque perficere concedat.

III. Vestimenta vero ecclesiastica, quibus Domino ministratur, cultusque divinus omni cum ho-

LECTIONES VARIANTES.

^a Al. conjungetur
^b Al. sociabitur.

^c Al. sicut.

^d Alias non ordines nec servos.

VARIORUM NOTÆ.

I. — Quod vero consulisti Sedem. Qui hic a Stephano ob infamiam, bigamiam, defectum corporis aut animi, irregulares esse declarantur, hos ad suscipiendos ordines sacros inhabiles et incapaces esse debere, *Apostolorum Constitutionibus et Canonibus*, jam diu ante hunc Pontificem constitutum fuit, ut patet *Canonibus Apostolorum xvii* et quibusdam sequentibus. Vide quæ ibi diximus. SEVER. BIN.

III. — Vestimenta... sacrata esse debent. Circa vestimenta quibus utuntur ministri sacri, plura constituntur. Primum, ut vestes quibus sacerdotes, diaconi, reliquique Ecclesiæ ministri sacri in ministeriis sacris utuntur, ab illis quibus communiter induuntur, sint distinctæ. Alterum, ne quis iisdem extra sacrum ministerium utatur vel induatur. Tertium, ut ordinarie per episcopalem, vel saltem sacerdotis alicujus super hac re privilegium habentis, benedictionem sint consecratæ: juxta ritum ab Ecclesia præscriptum. Quartum, ne a laicis hominibus contingantur. Horum quædam ab antecessoribus pontificibus constituta, hoc decreto dumtaxat confirmantur. Nam Anacletus papa, Clementis successor, prima decretali epistola hæc ait: *Episcopus ministros secum habeat sacris indutos vestimentis*. Soter, ne a laicis, etiamsi sacratæ

virgines sint, contingantur, constituit. Vide quæ diximus in notis ad Vitam Sixti et Soteris. Hæc autem bene et recte constituta esse probatur exemplo Veteris Testamenti, in quo Deus propria et sancta vestimenta instituit, quibus sacerdotes et ministri Dei in templo et sacrificiis Domini uterentur, ut constat Exodi cap. xxviii. Multo magis igitur, ut recte colligit Ivo Carnotensis, epist. cxxiv, in lege nova sacerdotes ad divinum cultum ac ministerium recte peragendum, et præsertim ad corpus et sanguinem Domini consecrandum sacris vestibus uti oportuit. Quæ vero primorum sæculorum Pontificibus auctoribus recte constituta sunt, non modo posterioribus hisce, sed etiam anterioribus sæculis, recepta fuisse testatur Hieronymus in capite lvi Ezech., ubi dicit: *Religio divina alterum habitum habet in ministerio, alterum in usu vitæque communi*. Item epistola iii ad Heliodorum, refert Nepotianum, morti vicinum, avunculo dixisse: *Hanc tunicam, qua utebar in ministerio Christi, mitte dilectissimo mihi ætate patri, fratri, collegæ, etc.*, ubi Marian. Victorius vestem illam casulam vel planetam fuisse interpretatur. Similiter Chrysostomus, homil. lxxxiii in *Matth.*, vestium sacrarum mentionem facit; et in liturgia populi ora-

norificentia et honestate a sacerdotibus reliquisque A
Ecclesie ministris celebratur, et sacrata debent esse
et honesta. Quibus aliis in usibus, cum Deo, ejusque
servitio consecrata et dedicata sint, nemo debet frui,
quam ecclesiasticis et Deo dignis officiis. Quæ nec
ab aliis debent contingi aut ferri nisi a sacratis
hominibus, ne ultio quæ Balthazar regem per-
cussit, super hæc transgredientes et talia præsu-
mentes veniet divina, et correre eos faciat
divinæ ultionis justum flagellum ad ima. Hæc il-
lis partibus, quibus moraris, et in omnibus quibus
potueris, cunctis nota facito, et observare apostolica
mandato auctoritate; quia et nostri nobisque com-
missi in sancta apostolica et universali Ecclesia, om-
nes hæc observare, nunc et futuris temporibus pro-
fessi sunt. His breviter tuis, frater, magnifice re-
spondi litteris. Quibus tua dilectio ita societur, ut
nihil in his quæ ad universalis Ecclesie statum per-
tinent, aut dubie agatur aut segniter (S. Leo.
epist. XLVI). Et cum tali moderatione agantur cuncta,
ut nec benevolentie partes, nec justitie negligantur,
sed absque personarum acceptione divinum in om-
nibus iudicium cogitetur. Quod ut recta observantia
valeat custodiri, catholicæ primitus servetur fidei in-
tegritas. Et quia per omnia angusta et arcta via quæ
ducit ad vitam, neque in sinistram neque in dextram ab
ejus tramite devictur.

Data quinto nonas maii, Valeriano et Gallicano, vi-
ris clarissimis, consulibus (Annis 254, 255 et 257).

EPISTOLA II

STEPHANI PAPER I.

ARGUMENTUM. — De expulsionem episcoporum, et ut
quidquid in sacratis Deo rebus et episcopis injuste
agitur, pro sacrilegio reputabitur; et ut per scripta
nullius accusatio suscipiatur, et de aliis pluribus atque
utilibus causis.

- I. De accusationibus sacerdotum.
- II. De episcopis rebus suis expoliatis, aut a sede pulsis.
- III. Si quis episcopos vel actores sive defensores Eccle-
siae, antequam eos charitative conveniat, accusare
presumpserit, ut sit puniendus.
- IV. Qui non debeant admitti ad accusationem.
- V. Accusationem per scripta non suscipiendam, nec
absentem posse accusari vel accusare, nec debere prius-
quam locum accipiat deferendi.
- VI. De primatibus et metropolitanis, et de negotiis epi-
scoporum ad ipsos referendis.
- VII. Ut episcopus accusatus, ab omnibus comprovin-
cialibus episcopis audiatur.
- VIII. Ut omnis accusatio intra provinciam terminetur,

VARIORUM NOTÆ.

tiones, quas dicit sacerdos cum sacras vestes induit.
Joannes Diaconus, lib. II Vitæ Gregorii, cap. 57,
refert Gregorium papam, inter alia dona, misisse in
Angliam vestimenta sacerdotalia et clericalia. Theo-
doretus, lib. II Hist., cap. 27, meminit ejusdem
vestis sacræ quam Constantinus Macario episcopo
misit. Adde quod, libro I contra Pelagium, scribit
Hieronymus, episcopos, presbyteros atque omnem

PATROL. III.

nisi ad Sedem apostolicam fuerit appellatum; et de
accusationibus criminalibus implicatis, vel sponte con-
fessis, aut olim inimicis.

IX. Si clericus episcopum accusaverit, aut insidiatus
fuerit.

X. Si laici res ecclesiasticas dispensare debeant.

XI. De personis accusatorum.

XII. De criminationibus doctorum, vel quod divinis vo-
cibus damnati episcopos non possunt accusare vel in
eos testificari.

STEPHANUS, SANCTÆ APOSTOLICÆ ET UNIVERSALIS RO-
MANÆ ECCLESIE EPISCOPUS, OMNIBUS PER DIVER-
SAS PROVINCIAS CONSTITUTIS EPISCOPIS, IN DOMINO SALUTEM.

Plurimum gaudemus in Domino (S. Leo. epist. XL),
et in dono gratiæ ipsius gloriamur, quod fides vestra per
bona opera crescit magnifice, et dilatatur amplissime,
sed nimis affligimur et tribulamur de vestra oppres-
sione, super qua crebrior commementum usque ad nos
fratrum sermo perlatus est (Idem, epist. LXXXVII et
seq.). Non oportuerat quidem ab illis a quibus susten-
tare et portari atque honorari debueratis tantis vos
oppressionibus concuti. Quapropter necessarium est
ut, remotis talium tergiversationibus, quibus vene-
nosa malitia revelari, atque, obscurari bonitas et veri-
tas solet (Idem, epist. xxxv), adminiculum non modi-
cum vobis a fidelibus impendatur, atque ab hac apos-
tolica Sede suffragetur, quos per divinam gratiam
Christi auxilio dignum est adjuvari, ne in totius Ec-
clesiæ perturbationem imprudens procedat inten-
tio, et ea quæ a sanctis prædecessoribus nostris,
et reliquis sanctis Patribus dudum fuerant prohibita,
denovo reviviscant. Loci namque nostri (S. Greg.
epist. XI, lib. XII) consideratione compellimur, ea
quæ ad notitiam nostram emendanda pervenerunt,
propter Dominum non derelinquere, sed digna emen-
datione corrigere. Et si sæcularibus officiis ordo
suus, et tradita a majoribus disciplina servanda est,
quis ferat ecclesiasticos ordines temeraria præsum-
ptione confundi, audita negligere, et emendanda, non
opem ferendo, postponere.

I. Audivimus enim vos a quibusdam accusari, non
tam pro vestra culpa, quam pro eorum libitu, ut
vestra rapere possint: et ideo vos nimis affligi et
concuti in tantum, ut etiam a sedibus propriis pella-
mini, et tali occasione Ecclesiæ facultatesque vestræ
vastantur ac deprædentur. Ista, charissimi, non oportet
ferri, nec denovo replicari. Tamen necesse est ut
quæ toties usurpantur, sæpius replicentur et prohi-
beantur. Nam quidquid in sacratis Deo rebus et
episcopis injuste agitur, pro sacrilegio reputabitur,

clerum in sacrificii administratione candidis vestibus
uti solitos fuisse. Itaque hoc de sacris vestimentis
Stephani decretum, non tantum ab ipso ipsiusque
quibusdam antecessoribus bene ac convenienter
promulgatum est, sed etiam toto pene terrarum orbe
omnibus sæculis receptum fuit, ac proinde eorundem
usus, quasi qui indifferens sit non nisi ab hæreticis
rejecitur, vel plane negligitur. SEVERIN. BIN.

quia sacrata sunt, et violari a quoquam non debent. A

II. Nullus enim episcoporum (2, q. 2. *Nullus episcoporum*), dum suis fuerit rebus expoliatus, aut a sede propria qualibet occasione pulsus, debet accusari, aut a quoquam ei potest crimen objici, prius quam integerrime restauretur (*Concil. Rom. III et V, sub Symmac.; Hadr.*): et omnia quæ illi ablata quocumque ingenio fuerant, legibus redintegrentur, et ipse propriæ sedis et pristino statui regulariter reddatur, ita ut omnes possessiones et cuncta sibi injuste ablata, atque fructus omnes, ante captam accusationem, primates et synodus episcopo de quo agitur, funditus restituant; quia hoc non solum ecclesiasticæ, sed etiam sæculi leges fieri prohibent.

III. Neque aliquis eorum, aut ecclesiarum actorum vel defensorum (*Hadr. coll. cap. 2, ex can. 17, B conc. v Aurelianensis*) ad aliquos prius accusari debet, quam ipsi charitative bis aut ter ab eis qui se læsos æstimant, vel eos pro aliquibus erratibus corripiere cupiunt, conveniantur, ut ab eis aut familiarem emendationem, aut justam percipiant excusationem. Quod qui præsumperit, liminibus arceatur Ecclesiæ usque ad condignam satisfactionem.

IV. Accusatores (5, q. 5, *Accusatores; et supra in Decr. Telesophori et Julii*) vero et accusationes quas sæculi leges non recipiunt, et antecessores nostri prohibuerunt, et nos submovemus. Nullus enim alienigena aut accusator eorum fiat aut iudex. Unde et de Loth scriptum est: *Ingressus es ut advena, nunquid ut iudices (Gen. xix)?* Accusator autem vestrorum nullus sit servus (*Hadr. coll. variis cap.*) aut libertus, nullaque suspecta persona aut infamis. Repellantur etiam cohabitantes inimici, et omnes laici; quia infestationem blasphemix affectio amicitix incitare solet. Nec illi in vestra sunt suscipiendi accusatione qui vos in sua volunt recipere infamatione
^a Nullus ^b anathema suscipiatur (2 q. 2. *Nullus anathematizatorum*), nec a quoquam credentur quæ ab eis vel dicuntur, vel conscribuntur.

V. Eos quoque dico anathematizatos esse quos episcopi suis scriptis anathematizaverunt, aut eorum statuta anathematizant. Per scripta (2. q. 8) enim nullus ^c accusatio suscipiatur, sed propria voce, si legitima et condigna accusatoris persona fuerit, præsentem videlicet eo, quem accusare desiderat; quia nullus absens aut accusari potest aut accusare. Nullus tamen præfati ordinis vir accusari potest (*Hincm. cap. 15, lib. LV*), aut respondere suis accusatoribus debet priusquam regulariter a suo primite vocatus sit, locumque defendendi et ^d inquirendi accipiat ad abluenda crimina.

VI. Nulli (*Idem supra in Decr. Aniceti papæ*) enim metropolitani aut alii episcopi appellentur primates, nisi hi quis primas sedes tenent (*Hadr. coll. 25*) et quorum civitates antiqui primates esse censuerunt. Reliqui vero, qui cæteras metropolitanas civitates adepti sunt, non primates, sed aut archiepiscopi, aut metropolitani vocentur. Urbes (*Dist. 90, Urbes, sed sub nomine Lucii, non Stephani*) enim et loca quibus primates præsidere debent nona modernis, ^e sed etiam multis ante adventum, Christi sunt statuta temporibus, quorum primates, etiam gentiles, pro majoribus etiam negotiis appellabant. In ipsis vero urbibus post Christi adventum, Apostoli et successores eorum patriarchas vel primates posuerunt, ad quos episcoporum negotia, salva in omnibus apostolica auctoritate, et majores causæ, post apostolicam Sedem sunt referendæ. Et licet, Apostolo prohibente (I Cor. vi), inter Christianos non debeant accusationes exerceri, sed si prohiberi non poterint, accusationes episcoporum ad memoratos primates debent ab accusatoribus deferri studendum est tamen episcopis, ut dissidentes fratres magis ad pacem, quam ad iudicium ^f coerceantur (*Conc. Carth. IV, cap. 26*).

VII. Episcopus (*Hadr. coll. 25, 27*) autem aliter non debet audiri aut iudicari, nisi in præsentia omnium comprovincialium, et ab omnibus comprovin-

LECTIONES VARIANTES.

^a Ms. Nullus enim. *Hard.*

^b Al. anathematizatorum.

^c Al. Accusatio.

^d Al. abluendi.

^e Latinius legit sed jam. *Hard.*

^f Al. cohortentur.

VARIORUM NOTÆ.

III. — *Actorum vel.* Episcopi dicuntur actores Ecclesiarum; quia ipsis lege apostolica rerum ecclesiasticarum administratio, cura et dispensatio commissa est. Vide quæ diximus in notis ad primam epistolam Alexandri, verbis, *quam ad sacerdotes.* SEVER. BIN.

IV. — *Nullus alienigena aut accusator eorum fiat aut iudex.* Vide notas epistolæ primæ Anacleti, verbis, *peregrina iudicia*, etc., item verbis *quoniam Apostoli*, etc. SEVER. BIN.

VI. — *Appellentur primates*, etc. Hoc loco ea quæ de numero et origine patriarchalium sedium diximus in notis ad III epistolam Anacleti confirmantur: itaque vide quæ ibidem diximus. SEVER. BIN.

Quorum primates etiam gentiles. Sicut alia multa, ita etiam antiquissimum hoc nomen atque primatum et patriarcharum feliciter in Ecclesiam trans-

D latum est. Non tantum enim Judæi sed etiam Ægyptii utebantur eo nomine atque primaria dignitate. Nam Herodotus cum agit de sacris Ægyptiorum, (1) patriarchas illos nominat qui principem locum in sacris tenent. Insuper usus est eo nomine Hadrianus imperator, Trajani successor, in epistola ad Servium consulem de Ægyptiorum inconstantia, ubi, teste Flavio Vospico in Saturnino, hæc verba ait: *Ille ipse patriarcha cum in Ægyptum venerit, ab aliis Serapidem adorare, ab aliis cogitur Christum.* Quod an imperator vere dixerit, et de quibus id intelligendum sit, vide Baronium anno Christi 132 num. 13 et 14. SEVER. BIN.

(1) Ista non leguntur apud Herodotum, et Baronio factum aliquis fecit. LABB.

cialibus episcopis, quia, ipsis absentibus, nec debet A nec potest. Quæ vero personæ ad accusationem eorum non sunt admittendæ, et superius ex parte jam dictum est, et latius tam hi quam et infames personæ, in epistola quam dudum Hilario ^a misimus, sunt annumeratæ.

VIII. Ultra provinciæ (3, q. 6, *Ultra provinciæ; et in Decr. Joan. lib. iv*) vero terminos accusandi licentia non progrediatur, sed omnis accusatio inter provinciam audiatur, et a comprovincialibus terminetur, nisi ad apostolicam Sedem fuerit tantum appellatum. Et neganda (3, q. 11, *Neganda est; et in Decret. Joan. lib. iv*) est accusatis licentia criminandi, prius quam se crimine, quo premuntur, exnerint (*Vide Cod. Theod. lib. ix, const. 10, 11, 12, Anianum interpretem; Hadr. coll.*); quia non est credendum contra B alios eorum confessioni, qui erimidibus implicati sunt, nisi se prius probaverint innocentes, quoniam periculosa est, et admitti non debet rei adversus quemcumque professio. Familiars vero et sponte confessi atque sceleribus irretiti, non debent admitti, nec hi qui (S. Ambr. *epist. lxxiv*) hesternæ die, aut pride, aut ante fuerunt inimici.

IX. Clericus ergo qui episcopum (3, q. 4, *Clericus qui episcopum*) suum accusaverit, aut ei insidiator existerit, non est recipiendus, quia infamis effectus est, et a gradu debet recedere, aut curiæ tradi serviturus.

X. Laicis quoque, quamvis religiosis sint (*Idem in epist. Fabiani papæ*), nulli tamen de ecclesiasticis facultatibus aliquid ^b respondendi legitur unquam attributa facultas. Scimus ^c dilectissimi, quia semper carnales spirituales, solent persequi, et malevoli benevolos infamare et lacerare. Ideoque Apostoli et successores eorum, ac reliqui sancti Patres noluerunt fieri facilem episcoporum accusationem; quoniam, si facilis esset, aut nullus aut vix aliquis modo inveniretur. Throni enim Dei vocantur (*Conc. Tot. xi, cap. 5*): ideo non debent moveri, aut affligi, vel perturbari. De ipsis ergo ait Propheta: *Cæli enarrant gloriam Dei, et opera manuum ejus annuntiat firmanentum (Psal. xviii)*.

XI. Hi vero qui non sunt bonæ conversationis et quorum vita est accusabilis, aut quorum fides, vita et libertas nescitur, non possunt eos accusare. Primo semper accusatorum personæ, fides D vita et conversatio est enucleatim inquirenda; et postea, quæ obijciunt, fideliter sunt pertractanda quia nihil prius fieri debet quam impetitorum personæ, fides, vitæque et conversatio diligenter discutiantur, ne alienjus invidia aut inimicitia vel intentione mala quisquam vexetur (2, q. 7, *Quærendum est; 1, q. 8, Accusatorum personæ; et in Decret. Calisti papæ*).

XII. Criminationes (*Hadr. coll. 67*) adversus doc-

tores nemo suspiciat, quia magis sunt doctores portandi, quam lædendi, aut infamandi. Unde ait Apostolus: *Alter alterius onera portate, et sic implebitis legem Christi (Galat. vi)*. *Charitas autem non est ambitiosa, non inflatur, non quærit quæ sua sunt, sed quæ Jesu Christi (1 Cor. 13)*. *Qui manet in charitate, in Deo manet, et Deus in eo (1 Joan. iv)*. Et qui in Deo manet, nulli vult nocere sed omnes desiderat adjuvare et sustentare, sicut ipse Dominus omnes venit salvare et animam suam dare in redemptionem pro nobis (*Matth. xx*). Eorum (*Hadr. coll. 29*) autem accusandi sacerdotes, vel testificandi in eos vocem obstruimus quos humanis et divinis vocibus damnatos vel mortuos esse agnoscimus. Prævidere ergo summopere debent omnes qui sacerdotes Domini persequuntur, tam occulte quam manifeste, ne subjectis Domini damnentur præceptis. Per Jeremiam autem prophetam, talibus comminando Dominus, loquitur dicens: *Iniquitates vestras declinaverunt ^d omnia, et peccata vestra amoverunt bona a vobis, quia inventi sunt in populo meo impij et loquentes vana; statuerunt ad disperdendos viros, et comprehenderunt, ut laqueus venantis plenus volatilibus, sic domus eorum plenæ dolo (Jerem. v)*. Et per David ait: *Qui cogitaverunt malitias in corde, tota die versati sunt in præliis: exaceruerunt linguas suas sicut serpentes, venenum aspidum sub labiis eorum (Psal. cxxxix)*. Et paulo post: *Cadent super eos carbones in igne, dejicies eos in foveas, ut non consurgant. Vir linguosus non dirigitur in terra, virum injustum mala captent in interitu. Scio quia faciet Dominus causam inopis, judicia pauperum (Ibid.)*. Item idem: *Muta fiant labia dolosa (Psal. xxx)*. Et iterum per Michæam inquit: *Omnes in sanguine ^e judicantur, unusquisque proximum suum tribulat, omnes in malum manus suas præparant (Mich. vii. ex vers. lxx)*. Hos Dominus prævidens, Apostolus præcepit ne facile servi sui lacerarentur, ne forte perderentur, aut in talem tentationem inciderent, quam ferre minime possent. Idcirco sancti Apostoli et successores eorum decretorum normas statuerunt, ne talium vox (quæ magis perdere nititur innocentes et simplices, quam salvare) facile reciperetur, sed ipsi his jaculis pellerentur procul, et Domini discipulos, juxta voluntates et versutias eorum, minime perdere possent. Unde et ipse Dominus ait: *Excutite pulverem de pedibus vestris in testimonium illis (Marc. vi)*. Et alibi ipsa per se Veritas de talibus dicit: *Melius est illi ut suspendatur mola asinaria in collo ejus et demergatur in profundum maris, quam scandalizet unum de pusillis istis (Matth. xviii)*. Et Jacobus apostolus inquit: *Judicium sine misericordia fiet illi qui non fecerit misericordiam (Jac. ii)*. Qua enim fronte quis peccatorum suorum veniam sperat a Deo se impetraturum, qui

LECTIONES VARIANTES.

^a Al. add. episcopo.
^b Forte disponendi. Labb.
^c Ita legitur in ms. Just.

^d Hæc add. al. 1
^e Al. insidiantur

delinquenti fratri nihil per pietatis et clementiæ officium vult condonare? Profecto necesse est ut æstimet se talem in iudicio Deum experturum, cum ante iusti iudicis tribunal fuerit constitutus, qualem se fratri suo exhibuerit: *Nam qua mensura mensi fuerimus, eadem remetietur nobis (Matth. vii)*. Et Joannes apostolus et evangelista ait: *Qui odit fratrem suum, homicida est. Et scitis quia omnis homicida non habet vitam æternam in se manentem (I Joan. iv)*. Vos tamen, filii charissimi, hortamur ut patienter mala vobis illata Domini adminiculo portetis, et his apostolicis præceptis tales procul pellite, ne more canino vos lacerare aut mordere valeant. Memento, etiam quia, juxta Psalmographi vocem (S. Bonif. ep. xxvi) *Homo sicut fœnum dies ejus, et ut flos agri ita florebit (Psal. cii)*. Et Apostolus ait: *Totus mundus in maligno positus est (I Joan. v)*. Unde precamur ne tales multum timeatis, quia infames sunt, et non multum vobis nocere possunt, quia eorum vox extincta est; quoniam sic odit Deus eos (*Proclus ad Dominum. Hadr. coll. 71*) qui adversus patrum invasores, qui in mundo patres armantur, ut infamia sunt notati. Armamini ergo his apostolicis adminiculis contra eos, et spiritu principali roborate corda vestra, ut Deus qui vos pastores in populo suo vocari voluit, non negligentes aut tepidos, aut lupis supervenientibus, fugientes inveniat, sed exemplo boni pastoris, agnos pariter cum matribus et filiis ac filiabus viriliter defensantes, atque sanctam matrem Ecclesiam fideliter reportantes, semper inveniat. Et quamquam (S. Bonif. ep. xxv) *dies mali sint, vos tamen nolite esse imprudentes, sed intelligentes quæ sit voluntas Dei (Ephes. v)*. Quamobrem confortamini, et state in fide, viriliter agentes, ac omnia vestra in charitate fiant (I Cor. xvi), et secundum sanctum Evangelium, *in patientia vestra possidebitis animas vestras (Luc xii)*. Recordamini quoque sanctorum Apostolorum et Prophetarum; et quia multum laboraverunt in Domino, ideo adepti sunt præmia sempiterna. Scitote etiam quoniam juxta Psalmistæ vocem, *multæ tribulationes justorum, et de omnibus his liberabit eos Dominus (Psal. xxxiii)*. Quapropter, filii charissimi, hortamur vos et deprecamur ut crebris orationum vestrarum precibus Deum exoretis, ut (S. Bonif., *ibid.*) liberemur nos et vos, juxta dictum Apostoli, *ab importunis et malis hominibus, quia non omnium est fides (II D Thess. iii)*. Flagitate etiam ut Deus et Dominus noster qui est refugium pauperum, et spes humilium, sanc-

tam suam Ecclesiam, pretioso videlicet sanguine suo redemptam, et nos, qui eandem sanctam Ecclesiam docere, regere, portare et tueri debemus, de prædictis oppressionibus et tentationibus hujus sæculi nequam, atque de omnibus necessitatibus nostris misericorditer eruat, *ut sermo Dei currat (I Cor. xv)* et glorificetur gloriosum Evangelium Domini nostri Jesu Christi; et gratia ejus in nobis vacua non fiat, ne sine fructu Evangelii, quod absit! steriles in conspectu Dei appareamus, et vacui filiorum filiarumque numero revertamur, nec de abscondito talento, Domino veniente, rei esse judicemur. Ista enim semper invidet Satan. Et idcirco tales adversum nos suscitatur qui nos premant et suffocent, ut Domini oves abque nobis rapiat, [et in ima, non existentibus pastoribus qui eos custodiant et defendant, ruere faciat. Vos igitur pro viribus laborate, et orate atque vigilate ne hæc fiant, scientes nos semper paratos esse in omnibus quibuscumque Dominus posse dederit modis, vobis opem ferre, licet nos ab ipsis æmulis sanctæ Dei Ecclesiæ et nostris non simus excepti; et tribulationes cordis nostri pro nostra et vestra tribulatione, sive ovium nobis commissarum, admodum sint dilatata. Vos quoque obsecramus ut injunctum vobis a Domino famulatum non negligatis, et omnes oppressos et cunctos Dei servos, atque generaliter omnes Christianos, prout Dominus posse dederit, adjuvare, studeatis (S. Bonif. ep. xxvi) ut ante tribunal Christi mercedem, habeatis perpetuam. Et scitote quod memoria vestra coram Deo est assidue. Nam, quemadmodum dolentes cognoscimus vos ab iniquis et scelestis hominibus obturbari, ita continuo vobis compatimur, Deum orantes pro liberatione ac sublevatione vestræ afflictionis, quæ vobis (unde graviter angimur) ab iniquis in dies irrogatur. Et ante corpora Apostolorum pro vobis preces fiunt quotidie, ut et vos liberemini ab importunis et malis hominibus Domini auxilio, et oves vobis commissæ ad pascua æternæ vitæ una vobiscum perveniant sempiterna. Unitatem et communionem (S. Bonif. ep. vi) dilectionis vestræ, valentem atque proficientem in salutem omnium populorum, Creator omnium populorum, Creator omnium Deus omnipotens memorem nostri æternaliter custodiat. Amen.

Data nonis aprilis, Valeriano et Gallieno, viris clarissimis, consulibus (Anno Christi 255).